

CENTRUL PENTRU FINANȚAREA CERCETĂRII FUNDAMENTALE ȘI APLICATIVE

Dr. Vasile GRAMA

*Director al Centrului pentru Finanțarea
Cercetării Fundamentale și Aplicative*

Following the decision of the Supreme Council for Science and Technological Development from December 22, 2011, there was launched the decision regarding the creation of the Public Institution the *Center for Funding the Fundamental and Applicative Research*. As its debut action, the Center plans to launch a research supporting program of the Moldovan universities, entitled „The Program for strengthening the research capacity of the entities from the higher education (Universities)”. The funds’ allocation through the given Center will be made on a contest basis. The specific projects’ assessment criteria are evolving with the help of a large consultation with the university environment.

Procesul reformei, demarat de actualul Guvern prin Programul intitulat „LIBERTATE, DEMOCRATIE, BUNĂSTARE 2011-2014”, are ca scop principal schimbarea modului de dezvoltare a țării. Se urmărește tranziția de la o economie bazată pe consum la o economie bazată pe investiții, inovații și competitivitate. O simplă înțelegere a scopului dovedește că domeniul Cercetare, Dezvoltare și Inovare (CD&I) trebuie să ocupe un loc aparte în vederea asigurării suportului principal în dezvoltarea economică și socială a țării. Printre multiplele sarcini puse în fața domeniului de cercetare se regăsesc:

- administrarea eficientă a sferei științei și inovării în Republica Moldova;
- crearea unui echilibru structural și financiar dintre instituțiile de învățământ superior și instituțiile de cercetare în vederea asigurării competiției și, drept consecință, sporirea calității procesului de cercetare și inovare;
- asigurarea calității procesului de cercetare în instituțiile de învățământ superior prin instituirea unui regim de finanțare adecvat, prin desfășurarea unor ample reforme structurale și de esență;
- concentrarea cercetării în instituțiile de învățământ superior și orientarea ei prioritară spre soluționarea problemelor existente în sectorul real al economiei naționale;

- comasarea resurselor în vederea soluționării problemelor cu impact asupra creșterii economice și reducerii sărăciei etc.

Unul din principiile după care urmează să se dezvolte Reforma constă în separarea distinctă dintre instituțiile ce elaborează politici și instituțiile ce implementează politicile aprobate de autoritățile abilitate. Acest lucru are la bază diminuarea, de fapt excluderea conflictului de interese în administrarea întregului spectru de resurse, cu precădere a celor financiare.

În vederea implementării reformei, AȘM a planificat activitatea de viitor conform următoarelor obiective de politici:

- îmbunătățirea/sporirea nivelului de asigurare a serviciilor de suport;
- sporirea eficienței activității de cercetare din sfera științei și inovării;
- creșterea calității procesului de expertizare în sfera științei și inovării;
- asigurarea transparenței finanțării cercetărilor fundamentale și aplicative etc.

În context, prin hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică (CSSDT) nr.289 din 22 decembrie 2011, a fost lansată decizia privind crearea Instituțiilor Publice precum **Centrul pentru Finanțarea Cercetării Fundamentale și Aplicative (CFCFA)** și **Consiliul Consultativ de Expertiză**, ca instituții autonome cu responsabilități executive în procesul de administrare eficientă a sferei științei și inovării.

A urmat procesul de elaborare a Statutului și organigramei CFCFA, însoțit de o campanie de analiză a procesului de reformare în domeniu (CD&I), inițiat încă din 2004 de președintele AȘM, academicianul Gh. Duca, de asemenea consultarea practicienilor aplicate în țările Uniunii Europene (UE), tratate ca bunele practici ale procesului de administrare a fondurilor publice destinate cercetării. Un factor important în acest proces constituie specificul național, cadrul legal în vigoare, opiniile diverse, uneori chiar controversate, ce se referă la modul de management al științei la nivel național.

Ca urmare, la data de 29 martie 2012, prin hotărârea CSSDT au fost aprobate statutul și organigrama CFCFA, la câteva zile mai târziu subsemnatul fiind numit în funcția de director al Centrului. Conform statutului, instituția publică CFCFA este persoană juridică, subordonată Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei. Scopul constă în implementarea unui mecanism eficient de administrare a mijloacelor financiare alocate de la bugetul de stat prin prisma unui sistem competițional, în vederea finanțării activităților de cercetări fundamentale și

aplicative ce vor avea rezultate de calitate, vor încuraja excelența în cercetare și vor genera cele mai importante efecte asupra economiei, societății și mediului înconjurător.

Astăzi, procesul de formare a instituției este în plină desfășurare. Această etapă include constituirea echipei, definitivarea spațiilor (sediul: MD-2001, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 1, mun. Chișinău, RM), stabilirea raporturilor funcționale cu AȘM, Ministerul Finanțelor, inclusiv regulamentul intern de funcționare.

Activitatea Centrului se va axa pe realizarea următoarelor obiective:

- administrarea și gestiunea activităților executive ale CSȘDT cu atribuții în domeniul finanțării cercetării științifice fundamentale și applicative;

- analiza, sistematizarea și actualizarea întregului set de acte, materiale, forme cu privire la modul de organizare și desfășurare a concursurilor de proiecte în sfera cercetării fundamentale și applicative;

- studiul, consultarea, publicarea și aplicarea practicilor Uniunii Europene (UE) în domeniu;

- dezvoltarea unei platforme on-line, în baza tehnologiilor informaționale WEB, ce va asigura integral funcționarea transparentă a sistemului competițional;

- constituirea unui mediu de activitate intern bazat pe principiul de competență, responsabilitate, motivare și respect reciproc;

- asigurarea condițiilor materiale și financiare necesare organizării concursurilor de finanțare a programelor și proiectelor, a activității comisiilor științifice consultative (panele);

- dezvoltarea relațiilor de cooperare internațională și aplicarea proiectelor de interes comun.

Ultimul obiectiv în listă, dar pe care ni-l propunem să devină în permanență prioritar, ține de constituirea activității instituției în cadrul unor standarde UE, fapt ce se va solda cu realizări certe, asigurându-ne satisfacții profesionale și, nu în ultimul rând, câștiguri financiare.

O simplă trecere în revistă a obiectivelor menționate dovedește că ele se regăsesc în mare parte în legislația principală și cea secundară care reglementează activitatea de cercetare la nivel național. E firească, prin urmare, întrebarea, de ce e nevoie de un centru ca al nostru, în special în situații de criză, de austeritate etc.?

Unul din răspunsuri ar fi delimitarea distinctă a activității de executare a procesului de administrare a fondurilor publice, excluderea conflictului de interese în distribuirea banilor publici, aplicarea procesului competițional pe un suport informațional ce va asigura maximă transparentă și eficiență.

O altă activitate pe termen scurt și mediu este

promovarea unor programe de cercetare care ar stimula dezvoltarea cercetării către nevoile naționale și integrarea în comunitatea științifică internațională. Analizele efectuate în plan mondial, precum și în plan național, în domeniul CD&I, demonstrează că durabilitatea dezvoltării sistemului cercetării se asigură prin investiția în dezvoltarea resurselor umane, a infrastructurii de cercetare și creșterea gradului de deschidere internațională.

Ca acțiune de debut, CFCFA își propune lansarea unui program de susținere a cercetării din Universitățile Republicii Moldova, intitulat „Programul de consolidare a capacității de cercetare a entităților din instituțiile de învățământ superior (UNIVERSITATI)”. Alocarea fondurilor prin CFCFA se va realiza pe bază de competiție. Criteriile specifice de evaluare a proiectelor sunt în proces de dezvoltare prin consultare largă cu mediul universitar.

Ne mai propunem elaborarea și implementarea de noi programe cu o distincție clară a cercetărilor fundamentale de cele aplicative, dorim să dezvoltăm parteneriate, rețele de cercetare în plan național, aplicare pe bune a triumphiului cercetare-educație-inovare. În ciuda unor aspecte problematice, salariizării sub nivelul mediu pe economie și condițiilor de muncă ce lasă de dorit, avem și ambiția de a reuși.

Nicolae Coțofan. *Vas decorativ. Burlui. Șamotă pictată*, H - 650 mm; Ø 480 mm, 2008